

Folkbildningsfrågor

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens skrivelse 2011/12:6 Riksrevisionens rapport om statens stöd till studieförbunden och sju motionsyrkanden som väckts med anledning av skrivelsen. Dessutom behandlas 24 motionsyrkanden från allmänna motionstiden 2010 och 2011 om folkbildning.

I skrivelsen redogör regeringen för sin bedömning med anledning av Riksrevisionens granskningsrapport Statens stöd till studieförbunden (RiR 2011:12). Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelser, bl.a. när det gäller behovet av att genomföra utvärderingar av statsbidragets användning för att kunna bedöma i vilken utsträckning statens syften med stödet till folkbildningen uppnås.

Utskottet konstaterar att regeringen efter det att skrivelsen lämnades till riksdagen har tillsatt en särskild utredare som ska utvärdera det statliga stödet till folkbildningen (dir. 2011:93). I uppdraget ingår bl.a. att utvärdera och analysera i vilken utsträckning de syften som har beslutats för statsbidraget har uppnåtts och överväga om de angivna syftena med statsbidraget är relevanta och ändamålsenliga.

Utskottet föreslår att skrivelsen läggs till handlingarna och att samtliga motionsyrkanden avslås.

I betänkandet finns åtta reservationer.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut	3
Redogörelse för ärendet	5
Ärendet och dess beredning	5
Bakgrund	5
Utskottets överväganden	7
Skrivelsen	7
Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen	7
Motioner från allmänna motionstiden 2010 och 2011 om	
folkbildning	16
Gemensamt ansvar för folkbildningen	16
Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund	18
Folkbildningens roll i relation till utbildningsväsendet	19
Sänkt åldersgräns för allmän linje på folkhögskola	20
Demokratiarbete inom folkbildningen	21
Folkhögskolor med estetisk inriktning	22
Ett föräldralyft i matematik	23
Entreprenörskap i folkhögskolor	23
Tolkutbildning	24
Reservationer	26
1. Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen, punkt 1	
(S)	26
2. Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen, punkt 1	
(SD)	27
3. Gemensamt ansvar för folkbildningen, punkt 2 (S, MP, V)	29
4. Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund, punkt 3	
(S)	30
5. Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund, punkt 3	
(MP)	31
6. Sänkt åldersgräns för allmän linje på folkhögskola, punkt 5	
(MP)	32
7. Demokratiarbete inom folkbildningen, punkt 6 (S, MP)	33
8. Folkhögskolor med estetisk inriktning, punkt 7 (S, MP)	34
<i>Bilaga</i>	
Förteckning över behandlade förslag	35
Skrivelsen	35
Följdmotionerna	35
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010	35
Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011	36

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

1. Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen

Riksdagen avslår motionerna

2011/12:Kr1 av Berit Högman m.fl. (S) yrkandena 1–3 och

2011/12:Kr2 av Mattias Karlsson (SD) yrkandena 1–4 och

lägger skrivelse 2011/12:6 till handlingarna.

Reservation 1 (S)

Reservation 2 (SD)

2. Gemensamt ansvar för folkbildningen

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Kr256 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S),

2010/11:Kr259 av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2010/11:Kr261 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S),

2011/12:Kr212 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S),

2011/12:Kr220 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S),

2011/12:Kr256 av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2011/12:Kr278 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 7,

2011/12:Kr288 av Thomas Strand och Lena Hallengren (båda S) och

2011/12:Kr307 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 24.

Reservation 3 (S, MP, V)

3. Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Kr249 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2011/12:Kr250 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2011/12:Kr259 av Thomas Strand och Louise Malmström (båda S) och

2011/12:Ub359 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5.

Reservation 4 (S)

Reservation 5 (MP)

4. Folkbildningens roll i relation till utbildningsväsendet

Riksdagen avslår motion

2010/11:Kr287 av Yvonne Andersson och Annika Eclund (båda KD).

5. Sänkt åldersgräns för allmän linje på folkhögskola

Riksdagen avslår motion

2011/12:Ub344 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 2.

Reservation 6 (MP)

6. Demokratiarbete inom folkbildningen

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Kr278 av Jan Lindholm och Esabelle Dingizian (båda MP)
yrkandena 1 och 2 samt

2011/12:Kr321 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2.

Reservation 7 (S, MP)

7. Folkhögskolor med estetisk inriktning

Riksdagen avslår motion

2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) yrkande 6.

Reservation 8 (S, MP)

8. Ett föräldralyft i matematik

Riksdagen avslår motion

2011/12:Kr260 av Thomas Strand och Louise Malmström (båda S).

9. Entreprenörskap i folkhögskolor

Riksdagen avslår motion

2011/12:Kr262 av Anne Marie Brodén (M).

10. Tolkutbildning

Riksdagen avslår motionerna

2010/11:Kr223 av Johan Pehrson (FP) och

2011/12:Kr237 av Katarina Brännström (M).

Stockholm den 15 december 2011

På kulturutskottets vägnar

Berit Högman

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Berit Högman (S), Christer Nylander (FP), Cecilia Magnusson (M), Peter Johnsson (S), Göran Montan (M), Kerstin Engle (S), Gustaf Hoffstedt (M), Per Svedberg (S), Per Lodenius (C), Isak From (S), Peder Wachtmeister (M), Tina Ehn (MP), Andreas Carlson (KD), Mattias Karlsson (SD), Bengt Berg (V), Amir Adan (M) och Agneta Gille (S).

Redogörelse för ärendet

Ärendet och dess beredning

Riksrevisionen lämnade i mars 2011 rapporten Statens stöd till studieförbunden (RiR 2011:12) till riksdagen. Riksdagen överlämnade därefter rapporten till regeringen. Regeringen lämnade den 15 september 2011 skrivelsen Riksrevisionens rapport om statens stöd till studieförbunden (skr. 2011/12:6) till riksdagen.

Kulturutskottet har under beredningen av Riksrevisionens rapport och regeringens skrivelse fått information av riksrevisor Gudrun Antemar, statssekreterare Amelie von Zweibergk, Utbildningsdepartementet, Folkbildningsrådet och Folkbildningsförbundet.

Bakgrund

I förordning (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen anges i 2 § statens syften med statsbidraget samt de områden som i särskilt hög grad ska utgöra motiv för statens stöd. Dessa framgår nedan.

Statens stöd till folkbildningen ska ha till syfte att

- stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin
- bidra till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen
- bidra till att utjämna utbildningsklyftor och höja bildnings- och utbildningsnivån i samhället
- bidra till att bredda intresset för och öka delaktigheten i kulturlivet.

Verksamheter inom följande områden utgör i särskilt hög grad motiv för statens stöd:

- den gemensamma värdegrunden; alla människors lika värde och jämställdhet mellan könen
- det mångkulturella samhällets utmaningar
- den demografiska utmaningen
- det livslånga lärandet
- kulturen
- tillgängligheten och möjligheterna för personer med funktionshinder
- folkhälsa, hållbar utveckling och global rättvisa.

Bidrag till folkbildningen fördelas av Folkbildningsrådet till folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkbildningen. Under 2010 fördelades ca 1 600 miljoner kronor till folkhögskolorna och lika mycket till studieförbunden. Det finns 150 folkhögskolor och 10 studieförbund som är statsbidragsberättigande. Studieförbunden är Arbetarnas bild-

ningsförbund (ABF), Folkuniversitetet (FU), Ibn Rushd studieförbund, Kulturens bildningsverksamhet, Nykterhetsrörelsens bildningsverksamhet (NBV), Sensus studieförbund, Studieförbundet Bilda, Studieförbundet Medborgarskolan och Studieförbundet Vuxenskolan (SV).

För 2012 uppgår anslaget för statsbidrag till folkbildningen till drygt 3 300 miljoner kronor (prop. 2011/12:1, bet. 2011/12:KrU1, rskr. 2011/12:77).

Riksrevisionens iakttagelser (RiR 2011:12)

Riksrevisionens granskning har resulterat i en övergripande slutsats om att systemet för fördelning, uppföljning, utvärdering och kontroll behöver förändras och förbättras så att användningen av statsbidraget för folkbildningen bättre kan styras mot de syften och prioriteringar som riksdagen har uttryckt. Det handlar enligt Riksrevisionen om att åstadkomma en bättre styrning och kontroll över till vilka verksamheter statsbidraget går, en utvecklad uppföljning, en mer effektiv kontroll som bygger på oberoende granskning och riskanalyser samt en tydligare återrapportering till riksdagen.

Systemet som det ser ut i dag premierar enligt Riksrevisionen inte kvaliteten i tillräcklig grad. Uppföljningen av statsbidraget har inte heller inriktats på kvaliteten i verksamheten i tillräcklig utsträckning. Därför menar Riksrevisionen att riksdagen som uppdragsgivare inte har fått tillräcklig information. Systemet kan enligt Riksrevisionen också vara otydligt för dem som vill delta i folkbildningsverksamheten. Därmed skapas en osäkerhet i fråga om vilka verksamheter som uppfyller statsmakernas krav på god kvalitet och därmed bör berättiga till statsbidrag. Det begränsar enligt Riksrevisionen systemets effektivitet.

Utskottets överväganden

Skrivelsen

Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden väckta med anledning av skrivelsen, bl.a. med hänvisning till att regeringen har tillsatt en särskild utredare att utvärdera det statliga stödet till folkbildningen. Riksdagen lägger skrivelsen till handlingarna.

Jämför reservationerna 1 (S) och 2 (SD).

Statens syften med stödet till studieförbunden

Riksrevisionen

Riksrevisionen rekommenderar i granskningsrapporten att Folkbildningsrådet fördelar statsbidraget så att det tydligare styr studieförbundens folkbildningsverksamhet mot statens syften. Folkbildningsrådet bör införa ett system som tydligare fördelar statsbidraget utifrån kvalitativa kriterier. Som ett inslag i en sådan modell kan Folkbildningsrådet överväga att föra en dialog med studieförbunden innan slutligt beslut om fördelning fattas.

Skrivelsen

Regeringen konstaterar att ända sedan Folkbildningsrådet bildades 1991 har organisationen själv beslutat om hur statsbidraget ska fördelas mellan folkhögskolor, studieförbund och studerandeorganisationer inom folkhögskolan. Med uppgiften att fördela statsbidraget följer också, med den nuvarande rollfördelningen, ansvaret för att fastställa vilka förutsättningar som ska gälla för fördelningen av medel.

I folkbildningspropositionen Lära, växa, förändra (prop. 2005/06:192) bedömde regeringen att ett systematiskt kvalitetsarbete med inriktning på såväl administration som verksamhetsformer och innehåll behöver utvecklas på alla nivåer inom folkbildningen.

Målsättningen med kvalitetsarbetet är att genom olika insatser genomföra arbetet med kvalitetsfrågor så att det blir en naturlig del av folkbildningens löpande verksamhet. Regeringen har också sedan 2007 årligen gett Folkbildningsrådet i uppdrag att särskilt kommentera de uppföljnings- och utvärderingsinsatser som genomförs i fråga om kvaliteten i verksamheten. Regeringen för också en regelbunden dialog med Folkbildningsrådet när det gäller kvalitetsfrågor.

Folkbildningsrådet reviderar i sin tur regelbundet den modell som gäller för fördelning av statsbidrag till studieförbunden, bl.a. i syfte att svara mot statens intentioner med resurserna till folkbildningen. Regeringen har även uppdragit åt Folkbildningsrådet att i sin återrapportering redovisa studieförbundens verksamhet när det gäller deltagarantal och deltagarnas ålder, kön etc. Vidare redovisas antal deltagare med utländsk bakgrund. Utöver sedvanliga årsredovisningar och verksamhetsberättelser lämnar Folkbildningsrådet regelbundet in rapporter i fråga om det pågående arbetet med kvalitetsfrågor. Studieförbunden genomför också, på eget initiativ, ett omfattande kvalitetsarbete på central, regional och lokal nivå.

Regeringen avser inte att frångå den nuvarande roll- och ansvarsfördelningen genom att styra över hur Folkbildningsrådet ska fördela statsbidraget. Regeringen kommer dock att fortsätta att hålla sig informerad i frågan och överväga om kvalitetsaspekten i Folkbildningsrådets riktlinjer avseende användningen av anslaget till folkbildningen ytterligare bör betonas.

Kvalitet kan tolkas och bedömas utifrån olika utgångspunkter. Detta gäller särskilt folkbildningen, eftersom syftena med statsbidraget, liksom de sju prioriterade verksamhetsområdena, är breda och omfattande. Mot denna bakgrund har regeringen gett Folkbildningsrådet i uppdrag att lämna förslag på nya verksamhetsområden som i särskilt hög grad ska utgöra motiv för statens stöd. Arbetet redovisades i november 2011, se nedan.

Motionerna

Berit Högman m.fl. (S) anser i *motion 2011/12:Kr1* att utformningen med fyra syften och sju verksamhetsområden innebär en detaljstyrning som begränsar den fria och frivilliga folkbildningen. Motionärerna anser att studieförbundens unika verksamhetsprofil måste få möjlighet att utvecklas ytterligare, och ser en risk i att verksamhetsområdena i stället leder till en likriktning. Av den anledningen anser motionärerna att verksamhetsområdena bör tas bort (yrkande 1).

Mattias Karlsson (SD) anser i *motion 2011/12:Kr2* att det skulle vara negativt för folkbildningens utveckling att detaljreglera den skattefinansierade delen av folkbildningen, men ser det dock som nödvändigt att i viss utsträckning skärpa kvalitetskraven och förtydliga direktiven kring vilka typer av verksamheter som ska kunna få statligt stöd. Motionären framhåller att en viktig princip för all skattefinansierad utbildning bör vara att den ska sträva efter största möjliga objektivitet, saklighet och allsidighet. Verksamhet med inslag av stark, ensidig politisk eller religiös påverkan bör således enligt motionären inte kunna uppbära statligt stöd inom ramen för folkbildningen (yrkande 1).

I samma motion yrkande 2 anser motionären att allt statligt stöd till mångkulturell verksamhet inom folkbildningen bör dras in. I detta innefattas i första hand sådana verksamheter som syftar till att bejaka och förstärka kulturella, religiösa och identitetsmässiga skillnader mellan Sveriges

invånare baserat på deras etniska bakgrund. Enligt motionären innefattas i detta dock inte verksamheter som riktar sig mot de nationella minoritetsgrupperna.

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar regeringens uppfattning att det inte finns någon anledning att frånga den nuvarande roll- och ansvarsfördelningen genom att styra hur Folkbildningsrådet ska fördela statsbidrag. I likhet med Riksrevisionen vill utskottet dock understryka vikten av att statsbidraget fördelas så att det tydligt styr studieförbundens folkbildningsverksamhet mot statens syften och att kvalitativa kriterier betonas vid fördelningen av statsbidraget.

När det gäller motionsyrkandena vill utskottet nämna att regeringen den 20 oktober 2011 gav i uppdrag åt en särskild utredare att utvärdera det statliga stödet till folkbildningen (dir 2011:93). I uppdraget ingår bl.a. att

- utvärdera och analysera i vilken utsträckning de syften som framgår av förordningen om statsbidrag till folkbildningen har uppnåtts
- överväga om de angivna syftena med statsbidraget är relevanta och ändamålsenliga
- beakta de samlade bedömningar som Folkbildningsrådet gör i sina nationella utvärderingar av hur statsbidraget medverkat till att folkbildningens syften har uppnåtts
- vid behov föreslå förändrade syften
- föreslå lämpliga indikatorer för att följa upp om syftena med statsbidraget har uppnåtts
- lämna nödvändiga författningsförslag.

Beträffande de sju verksamhetsområdena, som i särskilt hög grad ska utgöra motiv för statens stöd, har regeringen i utredningsdirektiven angett att utredaren bl.a. ska bedöma vilken betydelse de sju prioriterade verksamhetsområdena i förordningen om statsbidrag till folkbildningen har haft för styrningen av statsbidraget och vid behov föreslå förändrade verksamhetsområden samt beakta och ta ställning till de förslag som Folkbildningsrådet skulle lämna senast den 30 november 2011. Den särskilda utredaren ska redovisa sitt uppdrag senast den 31 oktober 2012.

Folkbildningsrådet redovisade den 15 november 2011 sitt ovan nämnda uppdrag att lämna förslag på nya verksamhetsområden och har föreslagit följande:

1. De fyra syften som anges i 2 § förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen bör även fortsättningsvis ligga till grund för statens stöd till folkbildningen. Dessa syften bör utvecklas genom kompletterande skrivningar som belyser demokratiska utmaningar i dagens samhälle.

2. De sju nuvarande verksamhetsområdena bör tas bort. Det finns inte behov av att ange särskilda verksamhetsområden i förordningen. Åtgärden bör följas av en utveckling av syftena enligt punkt 1 ovan.
3. Nuvarande modell för bedömning av folkbildningsverksamheten i förhållande till statens syften bör även fortsättningsvis gälla.

Utskottet konstaterar att den utredning som regeringen nyligen tillsatt tar upp de frågor som berörs i motionerna. Utskottet anser att utredarens ställningstaganden inte bör föregripas och avstyrker därmed motionerna 2011/12:Kr1 (S) yrkande 1 och 2011/12:Kr2 (SD) yrkandena 1 och 2.

Kontroll av användningen av statsbidraget

Riksrevisionen

Enligt Riksrevisionens bedömning finns det brister när det gäller kontrollen av användningen av statsbidraget. Riksrevisionen anser att en effektiv kontroll bör föregås av risk- och väsentlighetsanalyser och att kontrollen till viss del bör utföras av en extern aktör. Riksrevisionen påtalar att Folkbildningsrådet inte utför någon egen kontroll och inte heller gör några risk- och väsentlighetsanalyser av studieförbundens inrapporterade verksamhet. Detta innebär, enligt Riksrevisionen, att Folkbildningsrådet inte får tillräcklig information för att använda sig av verktyget att återkalla bidrag på ett effektivt sätt. Folkbildningsrådet bör enligt Riksrevisionen genomföra egna kontroller av studieförbundens inrapporterade verksamhet.

Skrivelsen

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att det är nödvändigt att kontrollera användningen av statsbidraget genom risk- och väsentlighetsanalyser. Dessa bör genomföras på uppdrag av regeringen av Folkbildningsrådet eller en extern aktör.

Regeringen ser allvarligt på risken att statsbidraget används på ett sätt som strider mot förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen. Det är Folkbildningsrådets uppgift att helt eller delvis återkräva statsbidrag. I riktlinjerna för 2010 respektive 2011 för Folkbildningsrådet avseende användningen av anslaget till folkbildningen betonas särskilt att Folkbildningsrådet ska kommentera hur den interna kontrollen av bidragshandlingen utförs, resultatet av denna kontroll och vilka delar som behöver vidareutvecklas.

Regeringen bedömer att Folkbildningsrådet redan i dag genomför omfattande insatser och kontroller i fråga om studieförbundens bidragshandling och återrapportering. Det finns därför i nuläget inte behov av ytterligare åtgärder. Regeringen avser dock att även fortsättningsvis följa utvecklingen inom området.

Motionerna

Berit Högman m.fl. (S) påtalar i *motion 2011/12:Kr1* att de tio studieförbunden har en gemensam grund och bedriver en likartad verksamhet men skiljer sig åt både vad gäller intern organisation och verksamhetsprofilering. Därför bör enligt motionärerna studieförbunden själva ansvara för att det görs risk- och väsentlighetsanalyser medan Folkbildningsrådet bör ansvara för hur detta följs upp (yrkande 2).

Mattias Karlsson (SD) anser i *motion 2011/12:Kr2* att externa aktörer bör genomföra risk- och väsentlighetsanalyser inför de interna kontrollerna. Detta för att säkra en så objektiv analys som möjligt (yrkande 3).

Utskottets ställningstagande

Utskottet är inte av någon annan uppfattning än regeringen och Riksrevisionen i fråga om att användningen av statsbidraget till studieförbunden bör kontrolleras genom risk- och väsentlighetsanalyser.

Folkbildningsrådet har i sitt förslag till verksamhetsplan för 2012 angett som särskild insats att utveckla risk- och väsentlighetsanalys inom studieförbund och folkhögskola. Utvecklingsarbetet kan enligt Folkbildningsrådet komma att resultera i ett tillägg i 2013 års Statsbidragsvillkor om krav på risk- och väsentlighetsanalys. Verksamhetsplanen ska antas av Folkbildningsrådets styrelse i januari 2012.

Utskottet ser positivt på Folkbildningsrådets avsikt att utveckla risk- och väsentlighetsanalyser inom studieförbunden och anser att resultatet av detta arbete inte bör föregripas. Utskottet förutsätter att regeringen följer detta arbete och avstyrker motionerna 2011/12:Kr1 (S) yrkande 2 och 2011/12:Kr2 (SD) yrkande 3.

Uppföljning

Riksrevisionen

Regeringen bör enligt Riksrevisionen ge Folkbildningsrådet ett tydligare uppdrag att följa upp statsbidraget utifrån de statliga intentionerna. Regeringen bör se till att Folkbildningsrådet i sin uppföljning i högre grad fokuserar på innehåll och kvalitet och därmed belyser i vilken grad studieförbunden lever upp till statens förväntningar på verksamheten.

Skrivelsen

Regeringen instämmer delvis i Riksrevisionens iakttagelser i frågan. Folkbildningsrådets riktlinjer har förtydligats sedan 2008, men de sju prioriterade verksamhetsområdena behöver ses över. Storleken på det statliga stödet motiverar i sig en noggrann uppföljning. Vidare finns det behov av uppföljningsunderlag för att säkerställa att utvärderingar kan genomföras.

Vilka delar av folkbildningens omfattande verksamhet som återspeglas och följs upp styrs i stor utsträckning av regeringens årliga riktlinjer till Folkbildningsrådet avseende användningen av anslaget till folkbildningen.

Regeringen har fr.o.m. 2008 uppdragit åt Folkbildningsrådet att särskilt kommentera de uppföljnings- och utvärderingsinsatser som görs när det gäller verksamhetens kvalitet. Folkbildningsrådets redovisning har skett i form av rapporten Nationell redovisning av folkbildningens kvalitetsarbete som sedan 2008 årligen lämnats till regeringen. Regeringen har också i riktlinjerna begärt att Folkbildningsrådet ska redovisa resultatet av de uppföljnings- och utvärderingsinsatser som Folkbildningsrådet har genomfört samt den försöks- och utvecklingsverksamhet som bedrivs inom folkbildningen. Redovisningen från Folkbildningsrådet har skett årligen genom rapporten Försöks- och utvecklingsarbete inom folkbildningen. I sin nuvarande form fokuserar riktlinjerna huvudsakligen på den kvantitativa aspekten på folkbildningsverksamheten. Regeringen avser att utveckla riktlinjerna i en mer kvalitativ riktning.

Vidare har regeringen, som tidigare nämnts, gett Folkbildningsrådet i uppdrag att lämna förslag på nya verksamhetsområden som i särskilt hög grad ska utgöra motiv för statens stöd till folkbildningen.

Utskottets ställningstagande

Utskottet konstaterar att regeringen avser att utveckla regeringens årliga riktlinjer för användningen av bidragen till studieförbunden i en mer kvalitativ riktning. Dessutom uppmärksammar utskottet att regeringen i direktiven som nämns ovan har uppdragit till den särskilde utredaren att föreslå lämpliga indikatorer för att följa upp om syftena med statsbidraget har uppnåtts. Utskottet ser positivt på regeringens åtgärder och förutsätter att uppföljningen härmed i högre utsträckning kommer att fokusera på innehåll och kvalitet och därmed belysa i vilken grad som studieförbunden lever upp till statens förväntningar på verksamheten.

Utvärdering

Riksrevisionen

Regeringen bör enligt Riksrevisionen se till att det görs relevanta utvärderingar av statsbidraget, som belyser i vilken utsträckning statens syften med statsbidraget och de prioriterade verksamhetsområdena uppfyllts.

Skrivelsen

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att det finns ett behov av att genomföra utvärderingar av statsbidragets användning för att kunna bedöma i vilken utsträckning statens syften med stödet till folkbildningen uppnås. Med hänsyn till det omfattande statliga stödet till folkbildningen

är det motiverat att sådana utvärderingar görs regelbundet. Utvärderingar kan också ge underlag för bedömningen av i vilken utsträckning motiven för statens stöd till folkbildningen har fortsatt relevans liksom för bedömningen av folkbildningens betydelse och värde för samhället. Det är av stor betydelse att folkbildningens organisationer står fria och oberoende i förhållande till såväl politiska som ekonomiska intressen. Även ur denna aspekt kommer behovet av uppföljningar och utvärderingar även fortsättningsvis att vara stort.

Utskottets ställningstagande

I direktiven till den särskilda utredaren som nämns ovan tar regeringen upp frågan om en ny modell för utvärdering och anger följande.

I den senaste folkbildningspropositionen (prop. 2005/06:192) föreslog regeringen att formerna för statens utvärdering av folkbildningen ska modifieras och att utvärderingen i fortsättningen ska utformas som tätare återkommande studier. Det finns behov av att ytterligare utveckla utvärderingarna inom folkbildningen.

Att utveckla en ny modell för utvärderingen av den statligt finansierade folkbildningen innebär att identifiera nya metoder och tillvägagångssätt som säkerställer att kommande utvärderingar ger ett bra beslutsunderlag för riksdag och regering när det gäller hur det statliga stödet till folkbildningen används. Några viktiga utgångspunkter är att utvärderingarna ska göras såväl på ett övergripande plan som i form av fördjupningar inom avgränsade områden. De ska utföras av aktörer som är oberoende gentemot den verksamhet och de aktörer som ska utvärderas. Utvärderingarna ska även göras långsiktigt och med frekventa intervall.

Utredaren ska

- identifiera vilka delar av den statligt finansierade folkbildningen som särskilt bör bli föremål för oberoende utvärderingar,
- föreslå hur oberoende utvärderingar kan genomföras för att säkerställa en regelbunden återrapportering till riksdag och regering av den statligt finansierade folkbildningsverksamheten som omfattar såväl kvantitativa som kvalitativa mått, och
- föreslå en ny modell för utvärderingen som beaktar behovet av mer regelbundna övergripande utvärderingar och behovet av mer djupgående studier inom avgränsade områden och som omfattar utvärderingar av Folkbildningsrådets kontrollrutiner när det gäller utbetalningar.

Utskottets anser i likhet med regeringen och Riksrevisionen att det finns behov av att ytterligare utveckla utvärderingarna inom folkbildningen, och välkomnar därför att regeringen har gett den särskilda utredaren i uppdrag att föreslå en ny modell för utvärderingen av folkbildningen som innefattar såväl mer regelbundna övergripande utvärderingar som mer djupgående studier inom avgränsade områden.

Tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning

Riksrevisionen

Regeringen bör enligt Riksrevisionen ställa tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. En modell som baseras på kvalitativa kriterier och dialog ställer högre krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. Regeringen bör därför genom sin styrning och uppföljning säkerställa att Folkbildningsrådet har rutiner för sitt beslutsfattande, som utgår från förvaltningslagens (1986:223) krav på saklighet och dokumentation och som stöder kvaliteten i beslutsfattandet.

Skrivelsen

Regeringen instämmer i Riksrevisionens iakttagelse att det är viktigt att ställa tydliga krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning. Folkbildningsrådet är en ideell förening som tilldelats vissa förvaltningsuppgifter enligt lagen (1976:1046) om överlämnande av förvaltningsuppgifter inom Utbildningsdepartementets verksamhetsområde. Det är inte fråga om en statlig förvaltningsmyndighet. Det innebär att förvaltningslagen inte är tillämplig.

År 1991 fattade riksdagen beslut om att den omfattande statliga regleringen av folkbildningen som tidigare gällt skulle ersättas av ett system med målstyrning. Till följd av detta riksdagsbeslut övergick folkbildningen till en form av självstyrelse och egenförvaltning inom ramen för statens mål och riktlinjer. Av förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen framgår att Folkbildningsrådets uppgifter bl.a. innefattar att besluta om vilka som ska få del av statsbidraget och hur tillgängliga medel ska fördelas liksom att kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten i förhållande till syftena med statsbidraget.

Sedan Folkbildningsrådet inrättades 1991 har två statliga utredningar konstaterat att den alltså gällande ordningen med Folkbildningsrådets olika roller och uppdrag i allt väsentligt fungerat bra (SOU 1996:159 och SOU 2004:30).

Regeringen anser dock att det finns anledning att belysa några av de utmaningar som den hittills gällande ordningen kan medföra. I folkbildningspropositionen (prop. 2005/06:192) konstateras följande.

Folkbildningsrådet är demokratiskt uppbyggt och bildat av demokratiska organisationer. Det faktum att styrelsens ledamöter indirekt sitter på mandat från de organisationer som är mottagare av statsbidragen behöver uppmärksammas. Medlemmarna ska företräda den samlade folkbildningens intressen i förhållande till såväl staten som medlemsorganisationerna. Risker för lojalitetskonflikter och kollegiala hänsyn finns. Det kan inte uteslutas att konstruktionen hämmar Folkbildningsrådet i dess agerande. Det kommer sannolikt att även framöver finnas ett spänningsförhållande mellan olika roller och uppgifter när en ideell

förening som Folkbildningsrådet anförtros offentliga förvaltningsuppgifter. Det är därför nödvändigt att vara medveten om de problem som kan uppstå.

Den verksamhet som bedrivs av Folkbildningsrådet kännetecknas av saklighet och transparens. Regeringen anser också att Folkbildningsrådets interna kvalitetsarbete är tillfredsställande.

Det finns dock skäl att, i linje med Riksrevisionens rekommendation, överväga att ställa ännu tydligare krav i fråga om förfarandet vid Folkbildningsrådets fördelning av statsbidrag enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen.

Som nämnts ovan är förvaltningslagen inte tillämplig på Folkbildningsrådets verksamhet. För att garantera att rättssäkerhet och kvalitet upprätthålls i handläggningen, bör dock vissa bestämmelser i förvaltningslagen göras tillämpliga på Folkbildningsrådets handläggning av ärenden enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen. De bestämmelser i förvaltningslagen som närmast bör komma i fråga är bestämmelserna om jäv, en parts rätt att få del av uppgifter, motivering av beslut och underrättelse om beslut.

Motionerna

Berit Högman m.fl. (S) påtalar i *motion 2011/12:Kr1* att Folkbildningsrådet och Riksidrottsförbundet är privaträttsliga organ med uppgifter i myndighets ställe. När regeringen nu väljer att överväga vilka delar av förvaltningslagen som ska vara tillämpliga på Folkbildningsrådet bör det enligt motionärerna ske i en gemensam översyn av Folkbildningsrådet och Riksidrottsförbundet, detta särskilt mot bakgrund av att medlen för Riksidrottsförbundets studieförbund SISU inte fördelas via Folkbildningsrådet. Motionärernas förslag lämnas för att säkerställa att likartade förhållnings sätt och krav ställs på dessa båda organisationer när det gäller förvaltningslagens tillämplighet (yrkande 3).

Mattias Karlsson (SD) delar i *motion 2011/12:Kr2* regeringens bedömning att vissa bestämmelser i förvaltningslagen bör göras tillämpliga på Folkbildningsrådets handläggning av bidragen till folkbildningen, men anser att även andra privaträttsliga organ med uppdrag i myndigheters ställe bör omfattas (yrkande 4).

Utskottets ställningstagande

Utskottet delar Riksrevisionens uppfattning att det bör ställas tydligare krav på Folkbildningsrådets myndighetsutövning och välkomnar därför regeringens avsikt att göra vissa bestämmelser i förvaltningslagen tillämpliga på Folkbildningsrådets handläggning av ärenden enligt förordningen om statsbidrag till folkbildningen. Många privaträttsliga organ inom kulturutskottets utgiftsområde som fördelar statsbidrag, t.ex. Sveriges Riksidrottsförbund och Svenskt Friluftsliv, tillämpar förvaltningslagens regler i fråga

om bl.a. jäv, en parts rätt att få del av uppgifter, motivering av beslut och underrättelse av beslut (jfr förordningen [1999:1177] om statsbidrag till idrottsverksamhet och förordningen [2010:2008] om statsbidrag till friluftsförbund och friluftsförbund).

Utskottet anser att det är en fråga för regeringen att bestämma vilka bestämmelser i förvaltningslagen som bör göras tillämpliga på Folkbildningsrådet verksamhet och i vilket sammanhang det bör ske. Med hänvisning till detta avstyrker utskottet motionerna 2011/12:Kr1 (S) yrkande 3 och 2011/12:Kr2 (SD) yrkande 4.

Motioner från allmänna motionstiden 2010 och 2011 om folkbildning

Gemensamt ansvar för folkbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden som tar upp det gemensamma ekonomiska ansvaret för folkbildningen med hänvisning bl.a. till att regeringen för löpande diskussioner i frågan med kommuner och landsting.

Jämför reservation 3 (S, MP, V).

Motionerna

Frågor som rör det ekonomiska ansvaret för folkbildningen tas upp i åtta motionsyrkanden.

Tina Ehn m.fl. (MP) skriver i *motion 2011/12:Kr278* att folkbildningen måste värnas och framhåller bl.a. vikten av att finansieringen från kommunerna inte minskar (yrkande 7).

Bengt Berg m.fl. (V) anser i *motion 2011/12:Kr307* att en arbetsgrupp bör tillsättas för att lägga fast hur det ekonomiska ansvaret för folkbildningen ska fördelas. Detta bör enligt motionärerna ske genom att staten tar initiativ till en dialog med kommuner och landsting (yrkande 24).

I *motionerna 2010/11:Kr259* och *2011/12:Kr256* av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S) framhålls att bidragen från kommuner och landsting till folkbildningen minskat kraftigt under senare år och att man från nationell nivå bör ta initiativ till samtal, med regioner, landsting, kommuner och huvudmän för folkbildningen, för att diskutera folkbildningens angelägenhet och det gemensamma ansvaret för dess utveckling.

Även i *motionerna 2010/11:Kr261* och *2011/12:Kr212* av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S) tas det upp att stödet till folkbildningen under senare år minskat och att folkbildningen måste värnas.

Thomas Strand och Lena Hallengren (båda S) anser i *motion 2011/12:Kr288* att regeringen bör ta initiativ till överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting om bidragen till folkbildningen.

Liknande synpunkter om minskade bidrag, i detta fall till studieförbunden, och behovet av en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting samt om ett gemensamt ansvar för bidragen framhålls i motionerna *2010/11:Kr256* och *2011/12:Kr220* av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S).

Utskottets ställningstagande

Enligt uppgift från Utbildningsdepartementet förs löpande diskussioner med företrädare för såväl folkhögskolor och studieförbund som för kommuner och landsting. Diskussionerna förs om folkbildningens verksamhet lokalt, regionalt och nationellt men också om de ekonomiska förutsättningarna och behovet av ett gemensamt ansvarstagande.

Folkbildningsrådet har av regeringen fått i uppgift att redovisa kommunernas och landstingens bidrag till studieförbunden respektive folkhögskolorna. Av rapporten för 2010 framgår att kommunernas generella stöd till studieförbunden mellan 1991 och 2010 har minskat med 49 %. Däremot är enligt rapporten bidragsförändringarna från landstingen och regionerna till folkhögskolornas verksamhet marginella.

Utskottet har vid flera tillfällen framhållit att folkbildningen är en gemensam angelägenhet för staten, kommunerna, landstingen, regionerna och huvudmännen samt att det ekonomiska ansvaret för folkbildningen bör bäras gemensamt. Denna princip innebär också att staten inte bör kompensera för bortfall av stöd från andra finansörer.

Samtidigt är det viktigt att lyfta fram en annan princip i sammanhanget, nämligen kommunernas och landstingens långtgående självbestämmande, exempelvis när det gäller användningen och fördelningen av egna resurser och vilken nivå det egna engagemanget ska ha.

Med hänvisning till de diskussioner som förs och till kommunernas och landstingens självbestämmande avstyrker utskottet motionerna *2010/11:Kr256* (S), *2010/11:Kr259* (S), *2010/11:Kr261* (S), *2011/12:Kr212* (S), *2011/12:Kr220* (S), *2011/12:Kr256* (S), *2011/12:Kr278* (MP) yrkande 7, *2011/12:Kr288* (S) och *2011/12:Kr307* (V) yrkande 24.

Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund. Avslaget sker med hänvisning bl.a. till att utskottet nyligen slagit fast att folkbildningsanslaget ligger på en väl avvägd nivå.

Jämför reservationerna 4 (S) och 5 (MP).

Motionerna

Miljöpartiet de gröna framhåller i *motion 2011/12:Ub359* vikten av att folkbildningen erkänns inte bara som en fritidssyssla för dem med ett särskilt intresse, utan som en kärna i kunskapssamhället. Motionärerna påpekar att genom att tydligt värdera mötet mellan människor och ge förutsättningar för folkbildningen att möta efterfrågan på kursdeltagare och cirkelledare stärks det demokratiska mötet och kunskapsbasen i hela landet (yrkande 5).

I *motionerna 2010/11:Kr249* och *2011/12:Kr250* påtalar Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) att de satsningar som regeringen hittills gjort på folkhögskolor är otillräckliga. Folkhögskolorna bör enligt motionärerna ges det antal utbildningsplatser som det finns behov av. Bland annat framhålls att den som är eller riskerar att bli arbetslös bör ges bättre möjligheter att studera.

Thomas Strand och Louise Malmström (båda S) anser i *motion 2011/12:Kr259* att regeringen på ett kraftfullare sätt bör engagera både folkhögskolor och studieförbund i kampen mot arbetslösheten.

Utskottets ställningstagande

Folkbildningsanslaget uppgår innevarande år till 3 274,8 miljoner kronor. Av dessa medel tilldelades folkhögskolorna 1 582 miljoner kronor och studieförbunden 1 644 miljoner kronor. Regeringen föreslår för 2012 att folkbildningsanslaget ska anvisas 3 308,5 miljoner kronor.

Utöver den mer traditionella verksamheten med kurser bedriver folkhögskolor även annan verksamhet på uppdrag av bl.a. det offentliga och olika organisationer. Det kan t.ex. gälla uppdrag från kommunerna och arbetsförmedlingarna. Under 2010 kunde arbetslösa ungdomar som saknade slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan, och som deltog i jobbgarantin för unga, via Arbetsförmedlingen få möjlighet att ta del av en kortare, studiemotiverande utbildning i folkhögskolornas regi. Under 2011 vidgades satsningen till att omfatta även övriga arbetslösa ungdomar mellan 16 och 25 år som är inskrivna på Arbetsförmedlingen och som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan. Kostnaderna för utbildningsinsatserna för de arbetslösa ungdomarna finansieras med särskilda medel till Arbetsförmed-

lingen (utgiftsområde 14) och belastar inte folkbildningsanslaget (utgiftsområde 17). Enligt budgetpropositionen för 2012 kommer denna satsning att fortsätta 2012 och 2013.

Riksdagen har på förslag från utskottet nyligen avslagit motionsyrkanden om ökade anslag till folkbildningen (bet. 2011/12:KrU1, rskr. 2011/12:77) och utskottet är av samma åsikt nu, dvs. att folkbildningsanslaget ligger på en väl avvägd nivå. Utskottet ser dock positivt på de uppdrag som folkhögskolor tagit sig an, bl.a. rörande arbetslösa ungdomar. Detta är ett sätt att utöka folkbildningsverksamheten. Med hänvisning till det anförda avstyrker utskottet motionerna 2010/11:Kr249 (S), 2011/12:Kr250 (S), 2011/12:Kr259 (S) och 2011/12:Ub359 (MP) yrkande 5.

Folkbildningens roll i relation till utbildningsväsendet

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion som tar upp folkbildningens roll i relation till utbildningsväsendet. Avslaget sker med hänvisning till att utskottet inte delar motionärernas uppfattningen att de uppdrag folkbildningen har, utöver den ordinarie verksamheten, skulle bidra till att de i mindre utsträckning kan ägna sig åt det fria bildningsarbetet.

Motionen

Yvonne Andersson och Annika Eclund (båda KD) anser i *motion 2010/11:Kr287* att regeringen bör inleda en dialog med folkbildningens organisationer kring folkbildningens roll i relation till utbildningsväsendet. Motionärerna påpekar att folkbildningen i allt större utsträckning fått uppdrag av regeringen inom ramen för vuxenutbildningen och därmed i mindre grad kunnat ägna sig åt det fria bildningsarbetet. Som exempel nämner motionärerna satsningen på arbetslösa ungdomar mellan 16 och 25 år som saknar slutbetyg från grund- eller gymnasieskolan och som erbjuds kortare studiemotiverande utbildning i folkhögskolornas regi. Denna utveckling får enligt motionärerna inte leda till att den fria roll som folkbildningen traditionellt har haft blir beskuren.

Utskottets ställningstagande

Utöver den mer traditionella verksamheten med kurser bedriver folkhögskolor som ovan också nämnts även annan verksamhet på uppdrag av bl.a. det offentliga och olika organisationer. Det kan t.ex. gälla uppdrag från kommunerna och arbetsförmedlingarna. Kostnaderna för dessa uppdrag belastar inte folkbildningsanslaget. Ett exempel på ett sådant uppdrag är den satsning på arbetslösa ungdomar som motionärerna tar upp.

Folkbildningsrådet har i sitt budgetunderlag för 2012–2014 angett att rådet, vid sidan av det fria och frivilliga folkbildningsarbetet, är berett att på uppdrag av regeringen medverka i arbetsmarknadspolitiska insatser för att möta arbetslösheten samt att rådet inte är främmande för att ta på sig andra liknande uppdrag, t.ex. för långtidssjukskrivna. Dessutom anger rådet att om det finns intresse för att erbjuda 16-åringar en alternativ utbildningsform till gymnasiet för att de ska få behörighet till högskolestudier är folkhögskolorna beredda att pröva detta förutsatt att motsvarande resurser avdelas till verksamheten.

Utskottet delar inte motionärernas oro att de uppdrag folkbildningen har utöver den ordinarie verksamheten skulle bidra till att de i mindre utsträckning kan ägna sig åt det fria bildningsarbetet. Dessa uppdrag belastar inte folkbildningsanslaget, och dessutom är Folkbildningsrådet positivt till dessa uppdrag. Med hänsyn till detta avstyrker utskottet motion 2010/11:Kr287 (KD).

Sänkt åldersgräns för allmän linje på folkhögskola

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om sänkt åldersgräns för allmän linje på folkhögskola med hänvisning bl.a. till kommunernas ansvar för gymnasieutbildningen.

Jämför reservation 6 (MP).

Motionen

Jabar Amin m.fl. (MP) vill i *motion 2011/12:Ub344* ha en förändrad lägre åldersgräns för allmän linje på folkhögskola från 18 till 16 år. Motionärerna anser att en försöksverksamhet med denna ändring skulle ge fler unga möjligheten att läsa i en mer anpassad miljö och skaffa gymnasiekompetens på ett hanterbart och meningsfullt sätt (yrkande 2).

Utskottets ställningstagande

Enligt förordningen (1991:977) om statsbidrag till folkbildningen får till en allmän kurs som ger en behörighet motsvarande den som kan fås genom det offentliga skolväsendet endast den antas som fyller 18 år senast under det kalenderår kursen börjar, eller är äldre. Trots detta får en folkhögskola till undervisningen anta en yngre elev som går ett introduktionsprogram i gymnasieskolan.

Kommunerna ansvarar för finansiering av gymnasieutbildning. Enligt Folkbildningsrådet kan folkbildningen ta över ett visst ansvar för att utbilda ungdomar i gymnasieåldern om anslagsmedel också överförs. Folkhögskolor är på många håll i Sverige öppna för att på uppdrag av kommunerna bedriva utbildning för dessa åldersgrupper.

Mot bakgrund av hur regleringen och ansvarsfördelningen ser ut anser utskottet att motionen inte bör föranleda någon åtgärd från riksdagen och avstyrker motion 2011/12:Ub344 (MP) yrkande 2.

Demokratiarbete inom folkbildningen

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion som tar upp demokratiarbete inom folkbildningen. Avslaget sker med hänvisning till att regeringen har tillsatt en särskild utredare som bl.a. ska överväga om de angivna syftena med statsbidraget är relevanta och ändamålsenliga och vid behov föreslå förändrade syften.

Jämför reservation 7 (S, MP).

Motionerna

Jan Lindholm och Esabelle Dingizian (båda MP) understryker i *motion 2010/11:Kr278* vikten av att stärka och utveckla demokratibegreppet (yrkande 1). Motionärerna föreslår vidare att Folkbildningsrådet ska få i uppdrag att pröva nya metoder för att bredda och öka demokratiarbetet i samhället. Motionärerna framhåller att de är övertygade om att fler människor är beredda att engagera sig i det demokratiska folkrörelsearbetet om de kan göra det utifrån sina egna intressen och villkor. Det krävs därför enligt motionärerna ett nytänkande och gränsöverskridande metoder för att utveckla demokratiarbetet i samhället (yrkande 2).

Jan Lindholm (MP) har samma yrkanden i *motion 2011/12:Kr321* yrkandena 1 och 2.

Utskottets ställningstagande

Riksdagen har beslutat om syftena med statens bidrag till folkbildningen. Bland annat innefattar dessa syften att folkbildningen ska stödja verksamhet som bidrar till att stärka och utveckla demokratin samt bidrar till att göra det möjligt för människor att påverka sin livssituation och skapa engagemang att delta i samhällsutvecklingen. Som ovan redovisas har en särskild utredare fått i uppdrag att bl.a. överväga om de angivna syftena med statsbidraget är relevanta och ändamålsenliga och vid behov föreslå förändrade syften (dir 2011:93).

En särskild demokratisk samtalskultur har enligt Folkbildningsrådet utformats inom folkbildningen. Den innebär bl.a. tolerans mot oliktankande samt respekt för sakliga argument och fattade beslut. Den ligger också till grund för det inre arbetet i studiecirkelar och kurser där deltagarna har ett stort inflytande och gemensamt är med och formar innehåll och uppläggning.

Med hänvisning till den pågående utredningen som ser över syftena med statens bidrag till folkbildningen och som inte bör föregripas avstyrker utskottet motionerna 2010/11:Kr278 (MP) yrkandena 1 och 2 samt 2011/12:Kr321 (MP) yrkandena 1 och 2.

Folkhögskolor med estetisk inriktning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion som tar upp vikten av folkhögskolor med estetisk inriktning. Avslaget sker med hänvisning till att folkhögskolorna är självständiga organ som självständigt bestämmer över sitt kursutbud och sin profil.

Jämför reservation 8 (S, MP).

Motionen

Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) framhåller i *motion 2011/12:Kr223* att det är viktigt att återinföra de estetiska ämnena i gymnasieundervisningen och att folkhögskolor med estetisk inriktning är en särskilt lämplig utbildningsform för de unga som för länge sedan tröttnat på den traditionella skolans sätt att lära (yrkande 6).

Utskottets ställningstagande

Antalet kursdeltagare på folkhögskolornas långa kurser uppgick 2010 till 28 200 per termin. Folkbildningsrådets statistik visar att drygt 20 % av dessa kurser har inriktning mot estetisk verksamhet.

Utskottet vill understryka att folkhögskolorna är självständiga organ som självständigt bestämmer över sitt kursutbud och sin profil. Motionsyrkandet bör därför inte föranleda något initiativ från riksdagens sida. Motion 2011/12:Kr223 (S) yrkande 6 avstyrks.

Ett föräldralyft i matematik

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion om ett föräldralyft i matematik, med hänvisning till att en sådan satsning i så fall bör ske inom befintliga anslag samt att det är upp till folkbildningens aktörer, som självständiga organ, att bestämma över sitt kursutbud.

Motionen

Thomas Strand och Louise Malmström (båda S) anser i *motion 2011/12:Kr260* att staten, lokala skolor och folkbildningens aktörer tillsammans ska genomföra en satsning för att lyfta föräldrars egna matematikkunskaper så att de kan hjälpa sina barn med läsläsning. Staten bör enligt motionärerna avsätta särskilda medel för denna satsning.

Utskottets ställningstagande

Det finns i dag studieförbund som erbjuder kurser i matematik på olika nivåer, och det finns också kurser för föräldrar som tycker att det är svårt att hjälpa sina barn med matematikläxor.

Vill folkbildningens aktörer genomföra en sådan satsning som nämns i motionen bör den enligt utskottets mening ske inom befintliga anslag. Det är dock upp till folkbildningens aktörer, som är självständiga organ, att bestämma över sitt kursutbud. Utskottet avstyrker motion 2011/12:Kr260 (S).

Entreprenörskap i folkhögskolor

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår en motion som tar upp vikten av entreprenörskap i folkhögskolor. Avslaget sker med hänvisning till att regeringen nyligen genomfört en satsning på kvinnors entreprenörskap inom folkbildningen och att folkhögskolorna självständigt avgör vilket kursutbud de vill erbjuda.

Motionen

Anne Marie Brodén (M) påtalar i *motion 2011/12:Kr262* att endast en handfull av landets folkhögskolor har en uttalad entreprenörsinriktning och anser att entreprenörskap i folkhögskolor bör öka. Motionären anger att entreprenörskap i dag är en viktig del både i gymnasieskolan och i samhällsdebatten och att folkhögskolorna bör följa samhällets utveckling.

Utskottets ställningstagande

Enligt Folkbildningsrådet visar en sökning i folkhögskolornas kursdatabas att 31 av de 150 folkhögskolorna har entreprenörskap i sitt verksamhetsutbud.

Vidare kan nämnas att under åren 2008–2010 tilldelade regeringen Folkbildningsrådet projektmedel för jämställdhetsinsatser inom folkbildningen med särskild inriktning mot kvinnors entreprenörskap. Totalt inkom 60 ansökningar om projektmedel från folkhögskolorna och av dem fick 24 folkhögskoleprojekt medel inom ramen för satsningen.

Mot bakgrund av den satsning som regeringen nyligen genomfört på kvinnors entreprenörskap och att folkhögskolorna självständigt avgör vilket kursutbud som de vill erbjuda avstyrker utskottet motion 2011/12:Kr262 (M).

Tolkutbildning

Utskottets förslag i korthet

Riksdagen avslår motionsyrkanden om att utbilda fler kontakttolkar på olika håll i landet, med hänvisning bl.a. till att frågan nyligen utretts och till de positiva förändringar som skett rörande kontakttolkutbildningen.

Motionerna

Johan Pehrson (FP) påpekar i *motion 2010/11:Kr223* att det finns brist på tolkar på många ställen i Sverige och framhåller därför vikten av att öka förutsättningarna för kontakttolkutbildning på fler håll i landet. Bland annat nämns i motionen behovet av fler välutbildade kontakttolkar i Örebro län.

I *motion 2011/12:Kr237* av Katarina Brännström (M) framhålls vikten av att utbilda fler kontakttolkar samt att säkra kvaliteten på tolkutbildningen.

Bakgrund

Utredningen om kontakttolkar lämnade i april 2005 sitt betänkande *Tolkutbildning – nya former för nya krav* (SOU 2005:37). Utredningen föreslog bl.a. att kontakttolkutbildningen inom folkbildningen skulle upphöra i sin nuvarande form och att en sammanhållen grundutbildning om två terminer skulle införas fr.o.m. den 1 januari 2007. Tolk- och översättarinstitutet (TÖI) skulle ges i uppdrag att analysera behovet av kontakttolkar, planera och dimensionera utbildningen samt fastställa nationella förkunskapskrav och mätbara nationella kunskapsmål efter slutförd utbildning. Sammanfatt-

ningsvis innebar förslagen att kvaliteten på tolkning i myndighetsutövningen skulle förbättras, individens rättssäkerhet tryggas och tolkyrkets status höjas.

År 2006 fick Stockholms universitet i uppdrag av regeringen att, genom TÖI, utveckla kontakttolkutbildningen med utgångspunkt i utredarens förslag och bedömningar. Utbildningen skulle bl.a. koncentreras till ett mycket begränsat antal utbildningsanordnare vid folkhögskolor och studieförbund. Institutet har i viss mån självt kunnat reglera antalet utbildningsanordnare. Institutet ger under 2011 bidrag till grundutbildningar vid fyra folkhögskolor och tre studieförbund, således till sju utbildningsanordnare. Dessutom finns preparandkurser och fördjupningskurser på drygt tio platser i landet.

Söktrycket till samtliga utbildningar för kontakttolk är enligt Folkbildningsrådet högt.

Utskottets ställningstagande

Kontakttolkutbildningen har som framgår ovan nyligen utretts och gjorts om för att bl.a. förbättra kvaliteten på tolkningen i myndighetsutövning, öka individens rättssäkerhet och höja tolkyrkets status. Detta har bl.a. medfört att antalet utbildningsanordnare har minskat.

Det statliga anslaget *Bidrag till kontakttolkutbildning* (under utgiftsområde 17) har de senaste åren fått ökade medel. År 2007 ökade anslaget till kontakttolkutbildning med drygt 4 miljoner kronor mot bakgrund av det ökade behovet av rättstolkar med anledning av den nya instans- och processordningen i utlännings- och medborgarskapsärenden som infördes 2006. Även 2011 höjdes anslaget, denna gång med 1 miljon kronor, och uppgår till 16,8 miljoner kronor. Anslaget ligger på samma nivå även för 2012.

Mot bakgrund av de positiva förändringar som nyligen skett rörande kontakttolkutbildningen och de ökade medel som tillförts anslaget avstyrker utskottet motionerna 2010/11:Kr223 (FP) och 2011/12:Kr237 (M).

Reservationer

Utskottets förslag till riksdagsbeslut och ställningstaganden har föranlett följande reservationer. I rubriken anges vilken punkt i utskottets förslag till riksdagsbeslut som behandlas i avsnittet.

1. Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen, punkt 1 (S)

av Berit Högman (S), Peter Johnsson (S), Kerstin Engle (S), Per Svedberg (S), Isak From (S) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:Kr1 av Berit Högman m.fl. (S) yrkandena 1–3, avslår motion 2011/12:Kr2 av Mattias Karlsson (SD) yrkandena 1–4 och lägger skrivelse 2011/12:6 till handlingarna.

Ställningstagande

Staten har angivit fyra syften för sitt stöd till folkbildningen. Staten har även angivit sju verksamhetsområden som i särskilt hög grad utgör motiv för statens stöd. I skrivelsen redogör regeringen för sin syn på Riksrevisionens rapport, och vi tycker att det är bra att regeringen ser kraften i studieförbundens verksamhet och även värnar om deras självständighet, genom att regeringen inte ser någon anledning att förändra roll- och ansvarsfördelningen för Folkbildningsrådet när det gäller statsbidragsfördelningen. I Riksrevisionens rapport lyfts det fram att det inte på ett tydligt sätt går att följa hur statens syften med statsbidraget samt de sju verksamhetsområdena påverkat studieförbundens verksamhet. Vi anser att utformningen med fyra syften och sju verksamhetsområden innebär en detaljstyrning som begränsar den fria och frivilliga folkbildningen. Vi är av den uppfattningen att studieförbundens unika verksamhetsprofilering måste få möjlighet att utvecklas ytterligare. Vi ser en risk i att verksamhetsområdena i stället leder till en likriktning. Av den anledningen anser vi att verksamhetsområdena bör tas bort.

I skrivelsen lyfter regeringen fram behovet av risk- och väsentlighetsanalyser. Detta var också något Riksrevisionen påpekade i sin rapport. Vi anser att en risk- och väsentlighetsanalys bör ligga till grund för folkbildningens internkontroll. Vi delar däremot inte den uppfattning som reger-

ingen framför i skrivelsen att denna analys ska göras av Folkbildningsrådet eller en extern aktör. De tio studieförbunden har en gemensam grund och bedriver likartad verksamhet men skiljer sig åt både vad gäller intern organisation och verksamhetsprofilering. Därför bör studieförbunden själva ansvara för att göra risk- och väsentlighetsanalyser medan Folkbildningsrådet bör ansvara för hur detta följs upp.

Regeringen anser att vissa bestämmelser i förvaltningslagen bör bli tillämpliga på Folkbildningsrådets verksamhet. När regeringen nu väljer att överväga vilka delar som bör bli aktuella bör det ske i en gemensam översyn av Folkbildningsrådet och Riksidrottsförbundet. Den bör göras särskilt mot bakgrund av att medlen för Riksidrottsförbundets studieförbund Sisu inte fördelas via Folkbildningsrådet. Vi föreslår detta för att säkerställa att likartade förhållningssätt krävs av och ställs på dessa båda organisationer när det gäller förvaltningslagens tillämplighet.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

2. Skrivelsen och motioner med anledning av skrivelsen, punkt 1 (SD)

av Mattias Karlsson (SD).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 1 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Kr2 av Mattias Karlsson (SD) yrkandena 1–4,
avslår motion

2011/12:Kr1 av Berit Högman m.fl. (S) yrkandena 1–3 och
lägger skrivelse 2011/12:6 till handlingarna.

Ställningstagande

För Sverigedemokraterna är det centralt att all skattefinansierad verksamhet ska följa de demokratiska principerna och hålla en hög lägstanivå när det gäller kvalitet. Vi stöder därför Riksrevisionens uppfattning att det behövs tydligare direktiv och väl genomförda kontroller samt uppföljningar av de verksamheter som beviljats stöd. Därför välkomnar vi också den genomgång av verksamhetsområdena som regeringen initierat, med förhoppningen att en översyn av dessa kan resultera i bättre möjligheter att garantera kvalitet motsvarande den investering av skattemedel som staten gör i folkbildningen. Att detaljreglera den skattefinansierade delen av folkbildningen tror vi skulle vara negativt för dess utveckling. Att i viss utsträckning skärpa kvalitetskraven och förtydliga direktiven om vilka typer av verksamheter som ska kunna få statligt stöd ser vi dock som nöd-

vändigt. En viktig princip för all skattefinansierad utbildning bör vara att den ska sträva efter största möjliga objektivitet, saklighet och allsidighet. Verksamhet med inslag av stark, ensidig politisk eller religiös påverkan bör således inte kunna uppbara statligt stöd inom ramen för folkbildningen. På vissa håll har det statliga stödet till folkbildningen kommit att användas till att lära ut eller uppmuntra användandet av olagliga utoparlamentariska metoder. Vid återkommande tillfällen har stödet också kommit våldsinriktade och antidemokratiska organisationer till del. En dylik hantering av skattebetalarnas pengar är oacceptabel och bör resultera i en utförlig granskning av de aktuella studieförbundens eller folkhögskolornas övriga verksamhet och i en utvärdering av om det alls är lämpligt att ge dem någon form av bidrag, ens för annan verksamhet.

Centralt i Sverigedemokraternas politik är att skattemedel ska användas för att stärka vårt lands interna sammanhållning och nationella gemenskap, inte för att stödja samhällssplittrande projekt eller idéer som leder till motsättningar och utanförskap. Mot bakgrund av detta bör allt statligt stöd till mångkulturalistiska verksamheter, även inom ramen för folkbildningen, dras in. Med begreppet mångkulturalistisk avses i första hand sådana verksamheter som syftar till att bejaka och förstärka kulturella, religiösa och identitetsmässiga skillnader mellan Sveriges invånare baserat på deras etniska bakgrund. Verksamheter som riktar sig mot de nationella minoritetsgrupperna ska dock vara undantagna från ovanstående princip.

Sverigedemokraterna delar Riksrevisionens analys om att dagens system för kontroll och granskning av folkbildningens verksamhet brister på flera punkter. I regeringens skrivelse såväl som i Riksrevisionens rapport lyfts behovet fram av en risk- och väsentlighetsanalys inför de interna kontrollerna. Vi vill i detta sammanhang särskilt poängtera vikten av att i största möjliga mån använda sig av externa aktörer för denna analys, liksom för annan granskning, för att säkra en så objektiv analys som möjligt.

Regeringen föreslår i skrivelsen att delar av förvaltningslagen ska göras tillämplig på Folkbildningsrådets verksamhet. Sverigedemokraterna delar uppfattningen att samma regler bör gälla för all typ av myndighetsutövning, även då den sker via privaträttsliga organ, och instämmer därför i den föreslagna ändringen. Vi anser också att den bör utformas så att även andra privaträttsliga organ med uppdrag i myndigheters ställe omfattas.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

- 3. Gemensamt ansvar för folkbildningen, punkt 2 (S, MP, V)**
av Berit Högman (S), Peter Johnsson (S), Kerstin Engle (S), Per Svedberg (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP), Bengt Berg (V) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 2 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Kr256 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S),

2010/11:Kr261 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S),

2011/12:Kr212 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S),

2011/12:Kr220 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S),

2011/12:Kr288 av Thomas Strand och Lena Hallengren (båda S) och

2011/12:Kr307 av Bengt Berg m.fl. (V) yrkande 24 och

bifaller delvis motionerna

2010/11:Kr259 av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S),

2011/12:Kr256 av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S) och

2011/12:Kr278 av Tina Ehn m.fl. (MP) yrkande 7.

Ställningstagande

Folkbildningen innebär en plats för olika människor att mötas. Få platser i vårt samhälle kan visa upp en sådan bredd av människor som vi finner i en studiecirkelslokal eller på en folkhögskola. Folkbildningen är på så vis en plats att komma in i samhället för den som står utanför och en plats att vidga sina perspektiv och lära känna människor av andra bakgrunder, åsikter och värderingar.

Studieförbunden och folkhögskolorna utgör tillsammans en av landets största kulturarenor. Folkbildningens konstnärliga linjer och kurser är för många en ingång till högskoleutbildningar i dans, teater, bildkonst, musik, litteratur och skrivande. För andra står den personliga utvecklingen i fokus. Det enastående med folkbildningen är att dessa två kategorier av bildningssökande befinner sig på samma kurs.

Våren 2006 antog riksdagen en ny folkbildningsproposition – Lära, växa, förändra (prop. 2005/06:192). I propositionen betonades att folkbildningen är en angelägenhet för hela samhället och att ansvaret för det ekonomiska stödet till folkbildningen delas mellan staten, landstingen och kommunerna. I den antagna folkbildningspropositionen angav regeringen att den hade för avsikt att ta initiativ till överläggningar med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om bidragen till folkbildningen.

En kontinuerlig dialog mellan regeringen och SKL är fortfarande lika aktuell och nödvändig. En sammanställning över kommunernas bidragsgivning till studieförbunden visar på en mycket negativ utveckling. Kommunernas stöd till studieförbunden har sedan 1991 minskat från 663 miljoner kronor till 353 miljoner kronor 2010, dvs. med drygt 46 %. Under 2010 var det 18 kommuner som inte lämnade något allmänt stöd till studieförbunden. När bidragen till studieförbunden minskar hämmas utvecklingen både för den enskilda människan och för olika orter i framför allt glesbygden. Ovanstående redovisning pekar otvetydigt på att det även i fortsättningen är angeläget att säkerställa det offentliga gemensamma ansvarstagande för finansiering av folkbildning i Sverige. Regeringens angivna ambition i folkbildningspropositionen har fortfarande sin aktualitet.

Staten kan självklart inte kommendera vare sig landsting eller kommuner att öka sitt ekonomiska stöd till folkbildningen. Men regeringen kan ytterligare tydliggöra riksdagens ambition med ett delat ansvar för stödet till folkbildningen. Därför bör riksdagen ge regeringen till känna att det är angeläget att regeringen tar initiativ till en överläggning med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om bidragen till folkbildningen.

4. Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund, punkt 3 (S)

av Berit Högman (S), Peter Johnsson (S), Kerstin Engle (S), Per Svedberg (S), Isak From (S) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Kr259 av Thomas Strand och Louise Malmström (båda S) och avslår motionerna

2010/11:Kr249 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2011/12:Kr250 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2011/12:Ub359 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5.

Ställningstagande

Under 1990-talets ekonomiska kris och höga arbetslöshet spelade folkbildningens aktörer en stor och viktig roll. Staten anslög då betydande resurser till folkbildningen för att motverka arbetslösheten. Nu har vi återigen genomlidit en allvarlig finansiell kris. Även om konjunkturen vänt är arbetslösheten hög. Särskilt oroande är den höga ungdomsarbetslösheten och att långtidsarbetslösheten biter sig fast.

Folkbildningens aktörer är viktiga för lärande och bildning. I studiecirklar och folkhögskolekurser har många människor fått ny och ökad kunskap och kompetens. Det har öppnat dörrar för att dels få ett arbete, dels få kompetensutveckling i befintlig anställning.

Regeringen föreslår nu en tvåårig förlängning av satsningen på fler platser i folkhögskolan. Satsningen på folkhögskolan riktar sig mot ungdomar i jobbgarantierna. Det är i och för sig bra att regeringen fortsätter denna satsning, men vi menar att satsningen är alltför blygsam. Tyvärr ges heller inga särskilda medel till studieförbund i syfte att minska arbetslösheten. Vi menar att regeringen borde engagera både folkhögskolor och studieförbund i kampen mot arbetslösheten på ett kraftfullare sätt. Folkbildningens aktörer når långt och brett ut i det svenska samhället genom tio olika studieförbund med många lokalavdelningar samt närmare 150 olika folkhögskolor. Vi anser att regeringen nu liksom på 1990-talet bör se värdet av att ta hjälp av folkbildningens aktörer för att bekämpa arbetslösheten.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

5. Fler utbildningsplatser till folkhögskolor och studieförbund, punkt 3 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 3 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Ub359 av Gustav Fridolin m.fl. (MP) yrkande 5 och avslår motionerna

2010/11:Kr249 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S),

2011/12:Kr250 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S) och

2011/12:Kr259 av Thomas Strand och Louise Malmström (båda S).

Ställningstagande

Genom folkbildningen har kunskap utvecklats och delats mellan människor under demokratiska former sedan 1800-talets omvälvande förändringar då samhället förvandlades från jordbruks- till industrisamhälle. Möjligheten att mötas som jämlikar för att gemensamt höja sin kunskapsnivå och undersöka hur vi bäst möter framtiden har varit grundläggande för utvecklingen av dagens svenska kunskapssamhälle. Genom att fortsätta utveckla den starka folkbildningstradition vi har kommer Sverige också i fortsättningen att ha en bred kunskapsbas. Något som i sig är värdefullt. Men då krävs också att folkbildningen erkänns, inte bara som en fritidssyssla för dem med ett särskilt intresse, utan som en kärna i kunskapssamhället. Det finns

ingen motsättning mellan öppenhet i det akademiska samhället och forskningssamhället och en stark folkbildningstradition även om utvecklingen hos den ena självklart påverkar den andra. Utbyggnaden av högskolan har påverkat folkbildningens del av den samlade bildningen och det sätt vi värderar den. Men genom att tydligt värdera mötet mellan människor och ge förutsättningar för folkbildningen att möta efterfrågan från kursdeltagare och cirkeldeltagare stärker vi det demokratiska mötet och kunskapsbasen i hela landet.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

6. Sänkt åldersgräns för allmän linje på folkhögskola, punkt 5 (MP)

av Tina Ehn (MP).

Förslag till riksdagsbeslut

Jag anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 5 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion 2011/12:Ub344 av Jabar Amin m.fl. (MP) yrkande 2.

Ställningstagande

I dag läser ungefär 12 000 individer på allmän kurs på en folkhögskola. Åldergränsen för att göra det är 18 år. Många av dem som läser in gymnasiekompetens på folkhögskola gör det för att den ordinarie gymnasieskolan inte klarade av att möta deras förutsättningar vid den tidpunkten i livet. En studie- och yrkesvägledare kan i dag inte erbjuda en skoltrött och omotiverad elev att söka en folkhögskola i stället för ett gymnasieprogram. En 16-årig elev som är i behov av miljöombyte och en annorlunda studiemiljö än vad gymnasieskolan kan erbjuda måste i dag vänta i minst två år innan den möjligheten öppnar sig. Det borde inte vara så. I dag går det trots åldergränsen ca 700 elever på folkhögskola som är under 18 år. Fler borde få den möjligheten.

Vi vet sedan tidigare att de som går från allmän linje på folkhögskola till vidare studier klarar sig väldigt bra. Genom att inrätta en formell försöksverksamhet med att öppna upp folkhögskolornas allmänna linjer från 16 år i stället för 18 år ger vi fler unga möjligheten att läsa i en mer anpassad miljö och skaffa gymnasiekompetens på ett hanterbart och meningsfullt sätt.

Vad jag här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

7. **Demokratiarbete inom folkbildningen, punkt 6 (S, MP)**

av Berit Högman (S), Peter Johnsson (S), Kerstin Engle (S), Per Svedberg (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 6 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motionerna

2010/11:Kr278 av Jan Lindholm och Esabelle Dingizian (båda MP) yrkandena 1 och 2 samt

2011/12:Kr321 av Jan Lindholm (MP) yrkandena 1 och 2.

Ställningstagande

De senaste årens ökade arbetslöshet inte minst bland ungdomar, det faktum att många människor från andra kulturer har valt att flytta till Sverige, de hot mot demokratier som framför allt medierna sprider en bild av när de rapporterar om terror i omvärlden och om upplopp och oroligheter i vårt eget land samt det faktum att vi de senaste åren bevittnat ett antal mördare som till synes mördar för att rensa ut politiskt, kulturellt eller etniskt (och då tänker jag inte enbart på händelsen denna sommar i Norge) – allt detta visar på ett behov av att samla krafter bakom de demokratiska värdena. Självklart kan inte riksdagsbeslut, en regerings handläggning eller skattemedel ensamt vända en utveckling som i vissa delar kan ses som oroande. Främlingsfientliga rörelser ser ut att växa över tid och framför allt på det s.k. nätet förekommer alltmer av hårda ord och anklagelser, direkta trakasserier och även än otrevligare saker. Självklart behövs ett brett uppvaknande inför insikten att demokrati inte är något man en gång för alla har utan att det är något man varje dag måste värna.

Det har genom åren gjorts demokratiseringsåtgärder av olika slag. Gemensamt för de flesta av dessa demokratiprojekt är att de tagit ansats i människors delaktighet i sitt lokala närområde. Det har handlat om att försöka få fler medborgare att engagera sig och ta ansvar för gemensamma angelägenheter. Problemet med många av dessa demokratiprojekt är att de skapas uppifrån och av människor som redan finns inom ramen och systemet för den politiska demokratin. Det är samma system som många, främst unga människor, inte vill engagera sig i då det upplevs som stelt och tråkigt och långt från människors vardag.

Många fler människor är dock beredda att engagera sig i det demokratiska folkrörelsearbetet om de kan göra det utifrån sina egna intressen och villkor. Många av dagens nätverk är också byggda kring samtal och diskussion om samhällseliga företeelser. Men dess värre stannar det ofta vid just samtal och diskussion när det borde resultera i aktiva åtgärder. Det krävs ett nytänkande och gränsöverskridande metoder för att utveckla demokra-

tiarbetet i samhället. Mot bakgrund av det anförda föreslås att regeringen ger Folkbildningsrådet i uppdrag att pröva nya metoder för att nå nya grupper samt bredda och öka demokratiarbetet i samhället.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

8. Folkhögskolor med estetisk inriktning, punkt 7 (S, MP)

av Berit Högman (S), Peter Johnsson (S), Kerstin Engle (S), Per Svedberg (S), Isak From (S), Tina Ehn (MP) och Agneta Gille (S).

Förslag till riksdagsbeslut

Vi anser att förslaget till riksdagsbeslut under punkt 7 borde ha följande lydelse:

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i reservationen. Därmed bifaller riksdagen motion

2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S) yrkande 6.

Ställningstagande

Socialdemokraternas kulturpolitik tar sin utgångspunkt i vår egen vilja att skapa. Därför är kultur i förskola och skola så viktigt och därför har folkbildningen alltid en roll i vårt samhälle. Forskning visar att kultur i olika former stimulerar lärandet. Vi anser därför att de estetiska ämnena i gymnasieundervisningen bör återinföras, och att folkhögskolor med estetisk inriktning är en särskilt lämplig utbildningsform för de unga som för länge sedan tröttnat på den traditionella skolans sätt att lära.

Vad vi här har framhållit bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

BILAGA

Förteckning över behandlade förslag

Skrivelsen

Regerings skrivelse 2011/12:6 Riksrevisionens rapport om statens stöd till studieförbunden.

Följdmotionerna

2011/12:Kr1 av Berit Högman m.fl. (S):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om verksamhetsområden.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om risk- och väsentlighetsanalyser.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förvaltningslagens tillämpning på Folkbildningsrådet.

2011/12:Kr2 av Mattias Karlsson (SD):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om kvalitetssäkring.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mångkulturalistisk verksamhet.
3. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om riskanalys.
4. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förvaltningslagen.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2010

2010/11:Kr223 av Johan Pehrson (FP):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att öka förutsättningarna för en bred tolkutbildning på fler håll i landet.

2010/11:Kr249 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkhögskolan.

2010/11:Kr256 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting om det gemensamma ansvaret för bidrag till studieförbunden.

2010/11:Kr259 av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att slå vakt om folkbildningens särart och utvecklingsmöjligheter samt att påbörja en dialog om bidragsgivningen med den lokala och regionala nivån.

2010/11:Kr261 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna folkbildningen.

2010/11:Kr278 av Jan Lindholm och Esabelle Dingizian (båda MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att stärka och utveckla demokrati-begreppet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett uppdrag till Folkbildningsrådet att pröva nya metoder för att bredda och öka demokratiarbetet i samhället.

2010/11:Kr287 av Yvonne Andersson och Annika Eclund (båda KD):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att inleda en dialog med folkbildningens organisationer kring deras roll relativt utbildningsväsendet.

Motioner från allmänna motionstiden hösten 2011

2011/12:Kr212 av Kurt Kvarnström och Carin Runeson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att värna folkbildandet.

2011/12:Kr220 av Eva Sonidsson och Christina Karlsson (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om en dialog med Sveriges Kommuner och Landsting om det gemensamma ansvaret för bidrag till studieförbunden.

2011/12:Kr223 av Ann-Kristine Johansson m.fl. (S):

6. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkhögskolor med estetisk inriktning.

2011/12:Kr237 av Katarina Brännström (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att utbilda fler tolkar och säkra kvaliteten på tolkutbildningen.

2011/12:Kr250 av Ann-Christin Ahlberg m.fl. (S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om behovet av fler utbildningsplatser på folkhögskolorna.

2011/12:Kr256 av Louise Malmström och Helén Pettersson i Umeå (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att på nationell nivå ta initiativ till samtal med regioner, lands-ting, kommuner och huvudmän om folkbildningens angelägenhet och det gemensamma ansvaret för dess utveckling.

2011/12:Kr259 av Thomas Strand och Louise Malmström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om folkhögskolors och studieförbunds möjligheter att bekämpa den växande arbetslösheten.

2011/12:Kr260 av Thomas Strand och Louise Malmström (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett särskilt föräldralyft inom matematik där staten, lokala skolor och folkbildningens aktörer tillsammans antar utmaningen att dels ge föräldrar bättre förutsättningar att hjälpa sina barn med läxläsning, dels öka föräldrarnas egna kunskaper i matematik.

2011/12:Kr262 av Anne Marie Brodén (M):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om mer utbildning i entreprenörskap vid folkhögskolorna.

2011/12:Kr278 av Tina Ehn m.fl. (MP):

7. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att svensk folkbildningstradition ska värnas.

2011/12:Kr288 av Thomas Strand och Lena Hallengren (båda S):

Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att regeringen bör ta initiativ till en överläggning med Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) om bidragen till folkbildningen.

2011/12:Kr307 av Bengt Berg m.fl. (V):

24. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om att tillsätta en arbetsgrupp för att lägga fast hur det ekonomiska ansvaret för folkbildningen ska fördelas.

2011/12:Kr321 av Jan Lindholm (MP):

1. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om vikten av att stärka och utveckla demokrati-begreppet.
2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om ett uppdrag till Folkbildningsrådet att pröva nya metoder för att bredda och öka demokratiarbetet i samhället.

2011/12:Ub344 av Jabar Amin m.fl. (MP):

2. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förändrad lägre åldersgräns för allmän linje på folkhögskola från 18 till 16 år.

2011/12:Ub359 av Gustav Fridolin m.fl. (MP):

5. Riksdagen tillkännager för regeringen som sin mening vad som anförs i motionen om förutsättningar för folkbildningen att möta efterfrågan från kurs- och cirkeldeltagare.